

УДК 94(477)03:321.72

Іван Зуляк, Андрій Кліш

**ПАРЛАМЕНТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ОЛЕКСАНДРА БАРВІНСЬКОГО
НАПРИКІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.
(ДО 170-Ї РІЧНИЦІ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)**

Показано роль О. Барвінського у суспільно-політичних процесах у Східній Галичині наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. в контексті діяльності партій та організацій суспільно-християнського скерування – Католицького русько-народного союзу, “Руської громади”, Християнсько-суспільного союзу, ідеологом та засновником яких він був. Досліджено його роль у вирішенні нагальних політичних, культурно-освітніх, соціально-економічних проблем українського населення краю.

Ключові слова: О. Барвінський, Галичина, християнські суспільники, парламентська діяльність.

Утвердження української незалежності, становлення громадянського суспільства, формування його ідеології відбувається в умовах бурхливого зростання інтересу до історичного минулого нашого народу. При цьому, пріоритетного значення набуває звернення до ролі особистості в історії, оскільки саме людський вимір є тим критерієм, який визначає духовність, потяг до історичної правди. Історія кожного напряму діяльності є персоніфікованою, оскільки об’єктивні процеси суспільно-політичного розвитку проходять через індивідуальний досвід. Тому особливої актуальності набувають дослідження діяльності однієї з визначних особистостей кінця ХІХ – початку ХХ ст., уродженця с. Шляхтинці Тернопільського району – О. Барвінського, 170-річчя від дня народження якого відзначаємо цього року.

Метою публікації є аналіз політичної діяльності О. Барвінського у Галичині наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.

Незважаючи на певні здобутки науковців у дослідженні парламентської діяльності українців у Віденському парламенті та Галицькому сеймі, поза межами наукових досліджень залишається чимало важливих нерозв’язаних проблем, в тому числі й визначення ролі окремих особистостей у цьому процесі.

Науковий доробок дослідників із задекларованої проблематики обмежується публікаціями Т. Антошевського [1], О. Аркуші [2], О. Гриб [3], А. Кліша [4–6], Р. Лехнюка [7], І. Чорновола [8] та інших дослідників.

Основою джерельної бази слугують матеріали періодики, зокрема, часопису “Руслан”, архівні фонди Центрального державного історичного архіву України в м. Львові, відділу рукописів Львівської національної наукової бібліотеки імені Василя Стефаника. Особливої уваги заслуговують неопубліковані спогади О. Барвінського, які зберігаються у відділі рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України.

Олександр Григорович Барвінський народився 8 червня 1847 р. у с. Шляхтинці неподалік Тернополя у давньому священничому роді. Відомий український громадсько-політичний діяч Галичини, історик, педагог. У 1891–1907 рр. – депутат австрійського парламенту (Райхсрату). Він був засновником та

ідеологом Католицького русько-народного союзу (далі – КРНС), “Руської громади”, Християнсько-суспільного союзу (далі – ХСС).

У 1896 р. від народовців відмежувалося праве крило, що утворило КРНС – першу українську клерикальну партію. У другому параграфі її статуту говорилося: “Ціллю товариства є дбати про релігійно-моральні, народні, політичні і економічні справи руського народу в Галичині, іменно же про справи руських селян і міщан на основах католицьких” [9, с. 493]. Саме ці ідеї намагався відстоювати О. Барвінський упродовж своїх депутатських каденцій наприкінці XIX –

початку XX ст.

Кінець XIX ст. позначився надзвичайною активністю українських депутатів суспільно-християнського скерування. О. Барвінський, А. Вахнянин та інші депутати подали значну кількість різних звернень та запитів до різних установ, у яких піднімалися болючі питання українства. Характерно, що вони стосувалися як соціально-економічних, так і політичних та національних проблем краю. Чимало із цих звернень мали позитивний результат.

Парламентські вибори 1897 р., які увійшли в історію як “криваві баденські”, загострили суспільно-політичну ситуацію в Галичині. Українці взяли участь у них декількома колонами. Народовці, прихильники Ю. Романчука, виступили на виборах єдиним блоком із москвофілами. Натомість крайова польська адміністрація підтримала прихильників О. Барвінського у боротьбі із радикалами.

Із 9 обраних українських депутатів від Галичини до Державної ради 6 представляли КРНС (О. Барвінський, А. Вахнянин, І. Гробельський, М. Каратницький, С. Мандичевський, В. Охримович).

Серед усіх українських партій Галичини християнські суспільники вирізнялися найбільшою соборністю. Це зумовлено тим, що їх лідери, насамперед, О. Барвінський та К. Студинський, підтримували тісні взаємини із наддніпрянськими українцями. На думку І. Сохоцького, політичною позицією О. Барвінського, а отже і всієї суспільно-християнської течії, була її проавстрійська скерованість [10, с. 112]. Ця позиція полягала у тому, що за допомогою використання легальних методів, відстоювання національно-політичних, соціально-економічних і духовно-культурних інтересів народу, налагодження нормальних умов для його повноцінного розвитку. Це можна було досягти за допомогою декларування вірнопідданості Австро-Угорській монархії, лояльністю до влади, захисту інтересів держави як гаранта розвитку народів, що входили до її складу. Це можемо прослідкувати у праці О. Барвінського “Значіне українсько-руського народу для Австро-Угорщини”, у якій він зазначає: “Пособлюване народному і культурному розвитку руського народу в Австрії, є не лише з засади рівноправності конечне, але також зі становища державного розуму”. Далі він вказує, що “кожда держава, котра хоче придбати для своєї могутости так потрібну прихильність своїх народів, повинна упорядкувати відносини і змаганя тих народів в повнім їх задоволеню; бо в противнім случаю прихильність тих народностей зверне ся в ту сторону, де они відчують свободнійше жите” [11, с. 20].

Неодноразово О. Барвінський намагався поладити українсько-польські взаємини. Зокрема, на засіданні крайового сейму, він зазначав, що у міжнаціональному конфлікті українці лише відповідають на провокації поляків та доводив значний внесок українців у міць польської держави [12, с. 611–617].

На противагу зближенню народовців із москвофілами, О. Барвінський та його прихильники налагодили співпрацю з національними партіями інших

слов'янських народів, що проживали у Австро-Угорській монархії. Ставши депутатами Державної Ради у 1897 р. вони стали співзасновниками фракції “Слов'янський християнсько-народний союз” (далі – СХНС), до якої також увійшли хорватські, словенські та чеський представники.

Олександр Барвінський взяв участь у підготовці статуту фракції. Програма СХНС так окреслювала його завдання: “Змагати до уладження публичного життя в релігійнім, культурнім, соціальнім і економічнім взгляді на позитивно-християнській основі і буде встоювати з всякою рішучістю за безусловно рівноправністю славянських народів на основі національних прав і християнської справедливости, як і за повну свободу Церкви”. На зборах О. Барвінського обрано співголовою СХНС.

Діяч високо оцінював співпрацю зі слов'янськими депутатами: “Наслідком засновання “Слов. христ. націон. союзу” прийшли русини вперше в таке положення, що з нами говорять про утворення парламентарної більшости і про склад міністерства” [14, арк. 737–738]. 28 квітня 1897 р. під час зустрічі у “Чеському народному домі” у Відні, на якій були присутніми 91 чеських, польських, українських та словенських депутатів, О. Барвінський наголосив на потребі консолідації словянських парламентарів, процитувавши слова Т. Шевченка: “Щоб усі Слов'яни стали братами” [12, арк. 792–793].

Національна освіта стала важливою складовою програми діяльності суспільно-християнської течії. О. Барвінський наголошував на тому, що народ, який має рідну школу, має перспективи національного розвитку. У виступах в Державній Раді він неодноразово підкреслював важливість для Австро-Угорщини надання українцям права і створення умов для навчання рідною мовою [15, с. 2].

На урядовому й депутатському рівнях О. Барвінський неодноразово ставив питання щодо збільшення кількості навчальних закладів, які давали б професійну освіту. Особлива увага приділялася учительським семінаріям. О. Барвінський та його однодумці були викладачами учительських семінарій, а тому добре знали систему викладання у них.

На початку 1902 р. О. Барвінський підняв це питання на загальнодержавному рівні, наголошуючи на тому, що рівень знань, отримуваних у цих педагогічних закладах, бажав би бути кращим, пропонував ввести до програми викладання в учительських семінаріях більше практичних предметів. Він наголошував на відкритті жіночих учительських семінарій, оскільки для молодих дівчат семінарія була єдиним місцем, де вони могли б здобути професійну освіту. Звичайно, що О. Барвінський відстоював права української мови як викладової у педагогічних інституціях. У відповідь українські депутати Державної Ради отримали запевнення міністерства освіти про відкриття нових семінарій [16, с. 4]. До речі, заснування української гімназії у Тернополі було однією із основних вимог Руського сеймового клубу, активним учасником якого був О. Барвінський. Зокрема, він, виступаючи у Галицькому сеймі 30 грудня 1897 р., аргументував заснування української гімназії її відсутністю у краї взагалі, оскільки у місцевій польській гімназії навчалося 166 українців.

Олександр Барвінський критикував польську аристократію, яка виступала проти заснування української гімназії в Тернополі. Зокрема, це стосується виступу “подоляка” Еміля Торосевича: “Коли він взиває польських послів, щоби оцінювали внесене п. Барвінського *nie samem sercem ale i rozumem* – то ми додамо, щоби оцінювали ті внесення не скрізь шовіністичні окуляри, а станули на становищі народної рівноправности і на становищі християнської

справедливості... а не оцінювали річій з тісного становища і виднокруга подільської політики, що вже тільки накоїла лиха в нашім краю” [17, с. 2].

Аргументуючи право українців на власну культуру та освіту, О. Барвінський зазначав: “Так не було ані в дуже недавній минувшості, ані в давнійших віках. Ніхто не може заперечити інованя окремішного руского народу. Руский нарід істнував здавен давна і від більше як 1000 літ має свою минувшість історичну, свою літературу і розвивав ся на зовсім окремішних основах. Що був у нас час такий, коли люди говорили, що не можна розрізнити, хто Русин, а хто Поляк, то здає ся мені, що ми за тими часами не повинні вздыхати, так Русини як і Поляки. Був се час того духового пригнобленя і угніту, що не вільно було нікому бути ані Русином ані Поляком і здає ся мені, що за тими часами не будемо тужити і не хотіли-б ми, щоб они знов вернули. (...)” [4, с. 96].

У боротьбі за український університет у Львові О. Барвінський був найбільш послідовним й поміркованим. Він запропонував три основних етапи утворення українського університету в Львові. По-перше, відповідна кількість доцентів-українців; по-друге, систематична наукова праця в основному у сфері технічних та природничих наук, підготовка та видання необхідної літератури та укладення наукової україномовної термінології; по-третє, чисельна кількість українських студентів на українських викладах, щоб довести, що українські доценти й професори читають лекції на відповідному рівні, а українські студенти проявляють інтерес до національної освіти, та й до освіти взагалі. Він застерігав перед неприпустимістю силових та непродуманих методів, що можуть призвести до розчарування та зневіри, натомість закликав дотримуватися тактики поступових, органічних кроків [18, с. 2–3].

Особливу увагу О. Барвінський та його однопумці приділяли сільській молоді. Причиною цьому була матеріальна скрута сільського населення. Тому християнські суспільники закликали закладати бурси для незаможних учнів і утримувати їх за кошти громади. У цьому питанні відстоювалася думка, що опіку над такими закладами має здійснювати також і церква [19, с. 1].

Діяч наголошував на важливості й значенні рідної мови у житті суспільства. 6 лютого 1895 р. він, виступаючи на засіданні Державної Ради щодо мовних питань, наголошував на тому, що “мова єсть власне тим сполучником, що зеднує індивідуа в різко визначні народні індивідуальности, кладе основи до їх окремішного істнованя і дає зарод до самостійного, питомого житя. Матерна мова єсть, отже, і остане природним органом наших найглубших думок, нашого внутрішнього житя, оно єсть сею животворною, творчою силою, і тому матерна мова так тісно звязана з самосвідомістю народности” [20, с. 39].

Українські парламентарії були активні й у розв’язанні селянських проблем. 12 лютого 1897 р. О. Барвінський виступив у Галицькому сеймі з ґрунтовною промовою щодо погіршення економічного стану східногалицького селянства. Ця промова чітко висвітлювала основний політичний принцип О. Барвінського. Варто зауважити, що його парламентська діяльність, починаючи з 1897 р. в основному зосереджувалася на складному економічному становищі українців Східної Галичини. Значною бідою краю було лихварство, викликане відсутністю дешевого кредиту для дрібних господарств. Він назвав лихварство однією із основних причин економічного занепаду Галичини.

Християнські суспільники намагалися вирішувати проблему і в органах влади, і в самому суспільстві. Найбільші проблеми, пов’язані з лихварством були на Гуцульщині, де в останні десятиліття ХІХ ст. відбувся моральний і господарський занепад, періодично виникали різноманітні епідемії, панувало свавілля лихварів.

Наприкінці ХІХ ст. становище Гуцульщини погіршилося настільки, що стало предметом обговорення у Державній Раді. 2 березня 1900 р. О. Барвінський вніс

запит до Кабінету міністрів, щодо намірів уряду в зв'язку із численними незаконними діями, що здійснювалися на Гуцульщині. Українські депутати австрійського законодавчого органу застерігали, що якщо уряд не покладе край цим зловживанням, то можливі стихійні національно-соціальні конфлікти, які вони вважали неприпустимими і антидержавними. Окрім того, О. Барвінський зустрівся з міністром судочинства Австрії М. Спенсом та повідомив його про пасивність судів щодо незаконної діяльності лихварів. Він зауважив, що судові урядовці не чинять перешкод лихварям, оскільки самі були їх боржниками. Натомість міністр пообіцяв притягнути винних до відповідальності [21, с. 2].

Однією із форм праці серед селянства було утворення обов'язкових хліборобських спілок. Ініціатором заснування професійних спілок був О. Барвінський. Якщо спілки системи Райфайзена не зустріли протесту в Галицькому сеймі, то обов'язкові хліборобські спілки були відкинута через спротив польських дідичів, для якої вони були суттєвою загрозою у Галичині.

12 січня 1898 р. українські депутати внесли на розгляд комісії крайового господарства проект закону про обов'язкові хліборобські спілки, який підтримали 17 представників опозиції та КРНС. Проте через місяць комісія дала негативну відповідь на цей проект, стверджуючи, що нові спілки будуть тягарем для селянства, а галицькі селяни не були готовими до створення загальної організації. О. Барвінський, взяв участь у обговоренні звіту комісії, заперечив усі ці обґрунтування. Він зазначав, що передбачуваний внесок на потреби спілки у розмірі 1 крейцера не міг зробити хлібороба біднішим, а приклади організації селян у Тернопільському і Скалатському повітах доводили їх ефективність. О. Барвінський наголошував на тому, що схвалення проекту закону про обов'язкові хліборобські спілки якраз допоможе розширити повноваження сейму, чого домагалися поляки. О. Барвінський наполягав на тому, що зазначені спілки повинні носити національний характер, оскільки як у освіті, культурі та побуті, так і у політиці та економіці галицькі українці мали зберігати свою національну ідентичність [22].

Обов'язкові хліборобські спілки гарантували членам надійність, захищеність та впевненість, навчали їх відстоювати власні інтереси. Окрім того, О. Барвінський, виступаючи у сеймі, при обґрунтуванні внесеного проекту закону про обов'язкові хліборобські спілки, зазначив, що витрати на них мінімальні, виключно на організацію їх роботи, тоді як користь від них відчутна [23, с. 1].

Вирішальним чинником не сприйняття поляками цих спілок був не економічний, а національно-політичний: не допустити українського селянина до створення загальної організації селянства. На підтвердження цього факту варто навести такий приклад: у Західній Галичині, у якій більшість складала польські селяни досить успішно діяли хліборобські спілки, натомість у Східній Галичині польська більшість Галицького сейму виступила проти їх заснування. До речі, проти заснування хліборобських спілок виступали й українські соціалісти, оскільки нові господарські структури виводили селянство з-під їх впливу.

Обов'язкові хліборобські спілки планувалися як селянські професійні спілки, і подібно, як спілки системи Райфайзена, вони мали у своїй основі християнську моральну доктрину. Обов'язкові спілки реально могли змінити розподіл сил на аграрному ринку Східної Галичини, на якому польська шляхта встановила свою абсолютну монополію. Ліберальна ринкова економіка відчужувала селянина від ринку цін, а тому він був змушений продавати зерно, худобу за значно заниженими цінами, що диктувалися великими дідичами. Варто зазначити, що хліборобські спілки передбачали входження до них тільки власників земельних наділів, хліборобів-господарів, які жили з коштів, отриманих від реалізації результатів праці зі своєї землі, при можливому залученні найманих робітників.

Під час сеймової сесії українці гостро опротестували законопроект про так звані “рентові оселі”. 5 липня 1901 р. О. Барвінський заявив, що українці не голосуватимуть у третьому читанні закону про рентові господарства, який скерований проти українського народу [24, с. 47–48]. На засіданні сейму 8 липня 1901 р. О. Барвінський виголосив декларацію, у якій йшлося про те, що українські депутати завжди виступали із мінімальними домаганнями для задоволення основних потреб свого народу. Зокрема, це вимога поступового заснування української гімназії у Станиславові. Однак влада її не виконала. Утім, вона навіть не давала відповіді на поставлені інтерпеляції. Крім того, закон про рентові господарства був прийнятий проти застереження українських парламентаріїв і волі всього народу. Тому вони більше не могли брати участі у сеймових нарадах. Після цих слів члени “Руського клубу” покинули зал засідань [25, с. 349].

Важливим напрямком діяльності О. Барвінського стала підтримка українського селянина в умовах малоземелля й безземелля. Насамперед, вони намагались заблокувати законопроекти, не вигідні для українських селян. Українські депутати Галицького сейму призупинили проект закону про поділ між нащадками малоземельного наділу. Він вимагав, щоб спочатку створювалися нові робочі місця у сільській місцевості, проводилася індустріалізація Східної Галичини, а вже тоді можна було приймати закони щодо неподільності дрібних селянських господарств. Також ставилося питання про створення мережі професійних шкіл. О. Барвінському вдалося отримати дозвіл на відкриття у деяких селах ткацьких майстерень.

Діач неодноразово ставив на порядок денний Галицького сейму питання заборгованості селянських господарств, що сягала ще часів скасування панщини, яке відбулося без урахування інтересів українських селян на користь польської шляхти. Він відкидав можливість швидкого й повного погашення усіх заборгованостей селян, реально оцінюючи ситуацію, він зазначав, що немає змісту чекати вирішення проблеми за кошти бюджету, бо тоді це призведе до його невиконання, що також проводитиметься за кошти селян [26].

Окрім лихварства та заборгованостей значної шкоди селянинові приносили податки. О. Барвінський не раз наголошував на тому, що непосильні податки не дозволяють розвиватись сільськогосподарському виробництву. Він неодноразово ставив питання про збільшення надходження коштів з державного бюджету для відновлення таких господарств [27, с. 3].

Олександр Барвінський вимагав вжити всіх необхідних заходів для забезпечення селянських угідь від стихійних бід, у тому числі, укріпити русла гірських річок, що приносили найбільше шкоди частими повенями. З іншого боку, він вимагав включення Східної Галичини до числа країв, у яких мало б проводитися загальнодержавне будівництво судохідних каналів з регуляцією річок й меліорацією земельних угідь, а також наполягали на розширенні сітки залізничних шляхів й шосейних доріг, що було в інтересах держави [5, с. 34].

Про роль О. Барвінського у суспільно-політичному житті Галичини кінця XIX – початку XX ст. влучно висловився його сучасник Василь Лукич, який поставив його у один ряд із Костем Левицьким та Євгеном Олесницьким: “Доктор Кость Левицький належить до виїнятного типу у нас людей, як Олександр Барвінський та Євген Олесницький, що надзвичайно прислужилися для розвитку рідної нації, як своєю літературною працею, так і політичною, культурною і економічною діяльністю, залишивши слід своєї роботи” [28, арк. 1–2]. Це підтверджує те, що О. Барвінський користувався авторитетом серед своїх колег.

Таким чином, О. Барвінському вдалося досить багато зробити для покращення політичного, економічного та культурно-освітнього стану українців у Східній

Галичині кінця XIX – початку XX ст. Проте кардинально змінити ситуацію на користь селянства він не зміг через чвари в українському політичному середовищі та не сприйняття багатьох його ідей польською парламентською більшістю.

Список використаних джерел

1. Антошевський Т. До історії християнсько-суспільного руху в Галичині (80-ті рр. XIX ст. – 1914 р.) / Тарас Антошевський. – Львів, 1997. – 36 с. 2. Аркуша О. Олександр Барвінський. До 150-річчя від дня народження / Олена Аркуша. – Львів: Інститут українознавства НАН України, 1997. – 34с. 3. Гриб О. Внесок Олександра Барвінського в національно-культурне відродження західноукраїнських земель наприкінці XIX – на початку XX століття / Гриб О. І. // Українська культура: питання історії, теорії, методики. Збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції студентів і молодих учених: У 2 ч. – Ч. 1. / Упоряд. І. М. Цуркан. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2005. – С. 6–9. 4. Кліш А. Економічні та освітні аспекти діяльності християнсько-консервативного руху в Східній Галичині наприкінці XIX – на початку XX ст. / А. Б. Кліш // Наукові записки. Серія “Історичне релігієзнавство”. – Острог: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2011. – Випуск 4. – С. 88–98. 5. Кліш А. Проблеми соціально-економічного розвитку Східної Галичини у діяльності Католицько-руського народного союзу / Андрій Кліш // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. І. С. Зуляка. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2011. – Вип. 2. – С. 31–35. 6. Кліш А. Реалізація О. Барвінським ідей українського суспільно-християнського руху наприкінці XIX – на початку XX ст. / Андрій Кліш // Українознавчий альманах. – Випуск 18. – К., 2015. – С. 160–164. 7. Лехнюк Р. Українські консервативні середовища в ідейному просторі Львова початку XX століття // Львів: місто – суспільство – культура: Збірник наукових праць. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2016. – Том 10: Львів / Lwow / Lemberg як міські простори: уявлення, досвіди, практики / За ред. О. Аркуші, О. Вінниченка, М. Мудрого. – Частина 1. – (Вісник Львівського університету. Серія історична. – Спеціальний випуск’2016). – С. 310–348. 8. Чорновол І. Олександр Барвінський у контексті своєї і нинішньої епохи / Ігор Чорновол // Олександр Барвінський (1847–1927) / Матеріали конференції, присвяченої 150 річчю від дня народження Олександра Барвінського. Львів. 14 травня 1997 р. – Львів, 2001. – С. 32–45. 9. Статут політичного товариства під назвою “Католицький русько-народний союз” // Правда. – 1896. – Ч.41. – С.493–495. 10. Сохоцький І. Будівничі новітньої української державності в Галичині: Історичні постаті Галичини XIX–XX ст. / Отець І. Сохоцький. – Нью-Йорк-Париж-Сідней-Торонто, 1961. 11. Барвінський О. Значіння українсько-руського народу для Австро-Угорщини. – Львів: Накладом автора, 1912. 12. Stenograficzne sprawozdania Sejmu Krajowego... z roku 1901/1902. – S. 611–617. 13. Інститут досліджень бібліотечних місцевих ресурсів ЛННБУ ім. В. Стефаника. Фонд фотографій. Спр. 16998 / І. 14. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Відділ рукописних фондів і текстології. Ф. 135 (Барвінський Олександр Григорович (1847–1926) – український історик літератури, педагог, громадський діяч), од. зб. 34 “Спомини з мого життя”. 15. Промова посла Олександра Барвінського виголошена в раді державній в загальній розправі бюджетовій при бюджеті міністерства просвіти дня 17. Марця 1902 // Руслан. – 23 березня 1902. – С. 2–3. 16. Учительські семінарії в бюджетовій комісії // Руслан. – 2 лютого 1902. – С. 4. 17. Вистріли з двох противних таборів // Руслан. – Ч. 1. – 1 (13) січня 1898. – С. 2. 18. Барвінський О. Українсько-руський університет // Руслан. – 5 жовтня 1903. – С. 2–3. 19. Задачі руских бурс і руских шкіл в справі приросту рускої інтелігенції // Руслан. – 26 червня 1904. – С. 1. 20. Левицький І. Олександр Барвінський в історії культурного движіння руского народу на Прикарпатю / Левицький І. Е. – Львів, 1901. – 118 с. 21. Новинки // Руслан. – 23 березня 1900. – С. 2. 22. Промова пос. Барвінського в розправі над справозданем комісії краевого господарства о спілках рільничих на вечірнім засіданю крайового сейму д. 18-го лютого 1898. // Руслан. – 27 лютого; 1; 2 березня 1898. 23. Промова пос. Барвінського при мотивованю внесеного в крайовому соймі начерку о обовязкових спілках рільничих на засіданю дня 14. Січня 1898. // Руслан. – 16 січня 1898. – С. 1. 24. Левицький К. Українські політики Галичини / Кафедра українознавства Тернопільської академії народного господарства. – Тернопіль: Б. в., 1996. – 178 с. 25. Левицький К. Історія політичної думки галицьких українців 1848–1914 на підставі споминів. Перша часть. – Львів: Б. в., 1926. – 432 с. 26. Барвінський Ол. Обдовження хліборобів і аграрна реформа. Передрук з “Економіста” // Руслан. – 25; 26; 27; 28 жовтня 1904. 27. Промова пос. Барвінського в бюджетовій комісії д. 25-го жовтня 1897 в

розправі над законах о підмогах з фондів державних наслідком елементарних шкід // Руслан. – 28 жовтня 1897. 28. *Центральний державний історичний архів України у м. Львові.* – Ф. 363. Оп. 1. – Спр. 11. – 2 арк.

Иван Зуляк, Андрей Клиш

**ПАРЛАМЕНТСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ АЛЕКСАНДРА БАРВИНСКОГО
В КОНЦЕ XIX – НАЧАЛЕ XX ВВ.**

(К 170-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ)

Показана роль А. Барвинского в общественно-политических процессах в Восточной Галичине в конце XIX – начале XX вв. в контексте деятельности партий и организаций общественно-христианского направления – Католического русско-народного союза, “Руской общины”, Христианско-общественного союза, идеологом и основателем которых он был. Исследована его роль в решении насущных политических, культурно-образовательных, социально-экономических проблем украинского населения края.

Ключевые слова: А. Барвинский, Восточная Галичина, христианские общественники, парламентская деятельность.

Ivan Zulyak, Andriy Klish

**PARLIAMENTARY ACTIVITY OF OLEXANDER BARVINSKYI AT THE END OF
THE 19TH – AT THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY
(TO THE 170TH ANNIVERSARY FROM THE BIRTHDAY)**

The paper studies O. Barvinskyi's role in socio-political processes in Eastern Halychyna at the end of the 19th – at the beginning of 20th century in the context of activity of the parties and organizations of socio-Christian character such as the Catholic Russian-People's Union, the “Rus community”, the Christian-social union, the ideologist and founder of which he was. It also presents the analysis of his influence on the solution of urgent political, cultural, educational as well as socio-economic problems of Ukrainians in the region.

Key words: O. Barvinskyi, Eastern Halychyna, Christian public figures, Parliamentary activity.